

פניני רבנו הקהלות יעקב עג

והנה לכאורה בפשוטו אין כוונת הזוהר חדש לגוי שנעשה גר צדק, דגר צדק אין הגדרתו „גוי שיעשה תשובה ויתפרש מע"ז ומעבירה", אלא הרי זה כלשון הרמב"ם בהל' איסורי ביאה פי"ג ה"ד: „כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה...“, וענין קבלת גרות גמורה להיות גר צדק אין זה ענין של „יעשה תשובה“, דגוי אינו חוטא בזה שהוא גוי, ואינו צריך לעשות תשובה ולהתגייר. ועיין יבמות מ"ח ב' והגהות הגריעב"ץ וצוק"ל שם.

וכמדומה שפשוט הוא שכוונת הזוהר חדש היא שיעשה תשובה ויקבל עליו שבע מצוות בני נח, ויהי גר תושב, כמו שאמרו בגמרא ב"ק ל"ח א' דעמד והתירן להם היינו לא דאיתגורי איתגור, אלא שאם מקיימים שבע מצוות בני נח — אין מקבלים עליהם שכר כמצווה ועושה, אלא כמי שאינו מצווה ועושה, וכמש"כ ברמב"ן ובריטב"א מכות ט' א' שלכן צריך לקבל עליו להיות גר תושב כדי שאז יהי כמצווה ועושה, יעויין בסוף ספר „חדושי מרן רי"ז הלוי“, ואולי זה הוא „שיעשה תשובה ויתפרש מע"ז ומעבירה“ שמקבל שלא לעבוד ע"ז ולא לעבור עבירות שב"ג הזוהר עליהם, — וכמש"כ הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח ש„צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח וכל מי שלא יקבל יהרג“, — דהיינו בגדר גר תושב, וזה מחסידי אומות העולם שיש להם חלק לעוה"ב. ועיין היטב בסוטה ל"ה ב'. ואכתי יש לסתור ולבנות בזה.

ואם כנים הדברים — כי אז הנה מבואר כאן בזוהר חדש להדיא בדברי קדשו הנ"ל של רבנו זצוק"ל ש„יש לו חלק לעולם הבא, ולא עם בני ישראל, אלא חלק בפני עצמו, ועולם בפני עצמו“.

והדברים נפלאים בעוה"ש"ת.

* * *

„מחבר שנעלמה ממנו איזו גמרא לפי שעה — יכול לתרץ עצמו ע"י ה„בית יוסף“ חו"מ ריש סימן ק"צ...“

פעם אמר לי רבנו זצוק"ל: הגני שמח מאד מההערות שמעירים לי על ספרי „קהלות יעקב“, יש שכותבים לי על איזו קושיא או תירוץ בספר שנמצא כבר בספרן של צדיקים במחברים הקודמים — והגני מאד נהנה מזה, שכאשר הולכים בדרך ישרה פוגשים שם עוד, ואין זו תפיסה על המחבר שכבר קדמוהו, כי מי זה יכול ללמוד את כל הספרים של כל המחברים.

ויש שמקשים קושיא על האמור בספר — ואז יש מקום לפלפל ולשאת ולתת. אבל ב"ה לא זכור לי שיהי ב„קהלות יעקב“ דבר שנסתר מחמת איזו גמרא מפורשת.

ואם מביאים לי פעם ראי' מגמרא מפורשת שהייתי צריך להביאה ונעלמה ממני בשעת כתיבתי — הנה י"ל שרבנו ה„בית יוסף“ הוא מליץ טוב ומסנגר על מי ששכח גמרא מפורשת...

דהנה איתא ב„חשן משפט“ סי' ק"צ: „קרקע נקנה בכסף... ואין נקנה בפחות משה פרוטה“.

וּכְתַב עַל זֶה הַבֵּית יוֹסֵף: „וַאֲיֵן נִקְנִית בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה — כְּתַב רַבִּינוּ יְרוּחָם דִּהְכִי אֵיתָא בַּפֿ"ק דְּקִידוּשֵׁין, וְכ"כ ה"ה בַּפֿ"ה מַה' מְכִירָה. וְנִרְאָה דִּהְיִינוּ מִדְּאֻמְרִינָן בְּרִישׁ קִידוּשֵׁין (דף ג.) אִשֶּׁה בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה לֹא מְקַנֵּי, ה"ג ר"ת, וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּגַמַר קִיחָה קִיחָה מְשֻׁדָּה עֶפְרוֹן דְּכַתִּיב בִּי כֶסֶף וּבַפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה לֹא מִיִּקְרִי כֶסֶף".

וְהוּא פְּלִאי: דִּהְלֵא מַה שְּׁכַתְּבוּ הַרְבִּינוּ יְרוּחָם וְהַרְבַּּה הַמְּגִיד „דִּהְכִי אֵיתָא בַּפֿ"ק דְּקִידוּשֵׁין" בַּפְּשׁוּטוֹ כּוּוֹנְתָם לֵהָא דְאֻמְרוּ בְּגִמְרָא מְפֻרְשֶׁת בַּפֿ"ק דְּקִידוּשֵׁין דִּף י"ג ע"א: „כֶּשֶׁם שְׁאִין אִשֶּׁה נִקְנִית בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה, כֵּן אִין קִרְקַע נִקְנִית בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה", הִרִי מְפֻרֵּשׁ לִהְדִּיא הָאִי דִּינָא דְאִין קִרְקַע נִקְנִית בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה, וְאִילוּ הַבֿ"י מְדַקֵּד לֵה מִהֲגִמְרָא דְדִף ג' ע"א שְׁאִינוּ מְפֻרֵּשׁ שֵׁם אֵלֶּא מְדִיקָא, וְלִגִּירְסַת ר"ת ?

וַיֵּשׁ לְהַמְלִיץ עַל זֶה כְּדַבְּרֵי הַגְּמָרָא לֹא דוּד רְאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה אֵלֶּא לְהוֹרוֹת דְּרַךְ לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, הַכֿ"ג כְּתַב כֵּן הַבֵּית יוֹסֵף לְהַמְלִיץ עַל מַחְבְּרִים שְׁלִפִי שְׁעָה נַעֲלָמָה מֵהֶם גְּמָרָא מְפֻרְשֶׁת ...

[אִמַּר הַכּוֹתֵב: עֵיִן בְּשׁו"ע חו"מ ס' ק"צ ס"ב בְּבִיאּוֹר הַגְּרָא ס"ק ג': „שׁוּה פְּרוּטָה — קִידוּשֵׁין י"ג א'". וְהִרְאוּ לִי שֵׁם בְּחִידוּשֵׁי רַעֲקָא עַל הַבְּאֵר הַגּוֹלָה שֵׁם אוֹת ד' שֶׁהִבִּיא לְד' הַבֿ"י הַנִּל, וְז"ל הַגְּרַעֲקָא: „הַקְּשָׁה לִי חֲכָם אֶחָד הָא כֵּן הוּא מְזִמְרָא מְפֻרְשֶׁת קִידוּשֵׁין י"ג כֶּשֶׁם שְׁאִין אִשֶּׁה מִתְקַדְּשֶׁת בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה כֵּן אִין קִרְקַע נִקְנִית בַּפְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה וְצ"ע". וְעֵיִי"ש בְּחִידוּשֵׁי הַרִי"מ לְחו"מ ס' ק"צ מִשְׁכּ לִישֵׁב בּוֹה].

* * *

הַפְּתִיחַ הַזֶּה

„מְצוּה בּוּ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחוֹ" ...

זִרְיוֹתוֹ שֶׁל רַבִּנוּ זְצוּק"ל לְדַבֵּר מְצוּה הִיתָה מוֹפְלָאָה. הִידֵר לַעֲשׂוֹת הַכֵּל בַּעֲצֻמוֹ, וְלֹא ע"י שְׁלִיחִים. „מְצוּה בּוּ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחוֹ". הַרְבֵּה הַרְבֵּה עוֹבְדוֹת כְּאִלוּ יְדוּעוֹת לְבִנֵי בֵיתוֹ.

כְּרַגַּע הַנְּגִי נִזְכָּר בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּשַׁבּוּעַ שֶׁל פ' בַּמִּדְבָּר כ"א אִייר תַּשְׁכ"ה, כְּאִשֶּׁר בַּעֲרֵךְ בִּשְׁעָה 3 אַחֲרֵי הַצְּהָרִים נִשְׁמַעַה דְּפִיקָה בְּדִלְתָּ שֶׁל בֵּית מו"ח הַרֵה"ג ר' שְׁלֹמֹה בֶּהֶן זצ"ל בּוֹזְכְּרוֹן-מֵאִיר, דְּפִיקָה לֹא רְגִילָה, כִּי הִיתָה זֹו הַקְּשָׁה בְּדִלְתָּ ע"י מְקַל-הַלִּיכָה.

פִּתְחָתִי אֶת הַדִּלְתָּ — וְלִהְפַתְעָתִי הַנְּגִי רֹואֶה אֶת רַבִּנוּ זְצוּק"ל עוֹמֵד שָׁם. הַרְגַּשְׁתִּי שֶׁכֵּל גּוֹפִי מִיִּרְתָּתִי. רַבִּנוּ זְצוּק"ל נִכְנַס לְבֵית, וְתוֹךְ כְּדִי הַלִּיכָה אִמַּר לִי: בְּאִתִּי לְסֹדֵר אֶת הַהֲלוֹי שֶׁל מַחֲוֹתַי [הַגְּה"צ ר' יִצְחָק בְּרַמֵּן זצ"ל] שֶׁנִּפְטַר זֶה עֵתָה ...

קִרְאָתִי לְמו"ח זצ"ל, אִשֶּׁר חָרַד לְקִרְאָתוֹ, וְאִמַּר לוֹ: הָאֵם לֹא נִמְצָא מִיִּשְׁהוּ אַחֵר מְלַבֵּד רַבִּנוּ שִׁיּוּכָל לְבּוֹא בְּעֵנִין זֶה ? ...

וְהִשֵּׁב רַבִּנוּ זְצוּק"ל: מְצוּה ! ... מְצוּה בּוּ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחוֹ ... וְדוּק הֵיטֵב הֵיטֵב בּוֹה.

* * *